

Obraćanje visokog predstavnika Valentina Inzka pred Vijećem sigurnosti Ujedinjenih naroda

Gospodine predsjedniče, uvaženi članovi Vijeća sigurnosti, dame i gospodo,

Hvala vam na vremenu i pozornosti koju ste mi ukazali danas, a osobito vam hvala za vašu stalnu opredijeljenost za naš zajednički cilj ostvarenja trajnoga mira u Bosni i Hercegovini.

Situacija u Bosni i Hercegovini još uvijek je takva da ju je potrebno pratiti sa velikom pozornosti ako želimo osigurati da pomaci koje smo ostvarili nakon rata u smislu stabilnosti, ponovne izgradnje zemlje i pomirenja njezinih naroda ne budu izgubljeni.

U svome zadnjem obraćanju Vijeću sigurnosti u svibnju, opisao sam kako je politička situacija poprimila negativan trend proteklih sedam godina i kako izabrani lideri u Bosni i Hercegovini nisu uspjeli načiniti ozbiljne napore u pravcu pomaka prema euro-atlantskoj integraciji.

Žao mi je što moram kazati da je šest mjeseci kasnije i manje od godinu pred naredne opće izbore to još uvijek slučaj.

U proteklih šest mjeseci, politički lideri su ponovno propustili priliku da načine odlučne korake naprijed

postizanjem dogovora o ispravljanju diskriminatornih odredbi u izbornom sustavu.

Ove promjene su potrebne na temelju odluke Europskog suda za ljudska prava u predmetu "Sejdić-Finci". Ove izmjene nisu samo uvjet da ova zemlja krene naprijed prema kandidaturi za članstvo u Europskoj uniji, nego su i test sposobnosti ove zemlje da primijeni standarde temeljnih ljudskih prava u provedbi izbora i da ispuni svoje međunarodne obveze.

Jednako tako, pomaci su izostali i u reguliranju pitanja vlasništva nad vojnom imovinom, što sprječava Bosnu i Hercegovinu da aktivira Akcijski plan za članstvo u NATO-u.

* * *

Na početku perioda na koji se odnosi ovo izvješće, javnost je izrazila svoje nezadovoljstvo inercijom izabranih lidera kroz demonstracije u cijeloj zemlji, od kojih su se najdramatičnije održale ispred zgrade institucija Bosne i Hercegovine, gdje je u lipnju nekoliko tisuća demonstranata držalo zgradu u okruženju gotovo dva dana, pri čemu su zaposlenici i posjetitelji nekoliko sati ostali unutra.

Na kraju izvještajnog perioda, Bosna i Hercegovina je ponovno obilježena protestima, drukčije prirode i puno manjeg opsega, vezanim za etničke podjele u obrazovnom sustavu. Mislim da je međunarodna zajednica u cijelosti potcijenila značaj obrazovanja kao dijela procesa poslijeratnog pomirenja i reintegracije.

Iako su ta dva protesta bila vrlo različite prirode i ticala su se vrlo različitih pitanja, oni otkrivaju fundamentalno nezadovoljstvo koje je prisutno u mnogim različitim segmentima zemlje, kako sa neriješenim podjelama unutar zemlje tako i činjenicom da među liderima u zemlji ne postoji osjećaj hitne potrebe da se postignu kompromisi kojima bi se riješile te podjele i krenulo dalje.

Po mome mišljenju, to također otkriva da je javnost shvatila

nešto što brojni bosanskohercegovački lideri još uvijek nisu: da demokracija nije nešto što se događa tek svake četiri godine na izborima.

* * *

Što se tiče glavnih političkih dešavanja u posljednjih šest mjeseci, opći trend je negativan, ali bilo je nekih iznimki. Značajno je da je zemlja u listopadu uspjela provesti prvi popis stanovništva nakon 1991. godine. To je važan korak, od vitalnog značenja da bi se osigurali statistički podaci o socijalnim i ekonomskim pitanjima. Bit će važno da se rezultati popisa ne iskoriste kako bi se produbile podjele ili pogoršale etničke tenzije.

Generalno, ekonomska situacija je teška: pored vlastitih sredstava, Bosna i Hercegovina je u protekloj godini nastavila da se oslanja na vanjsku pomoć proračunu kako bi se podmirili troškovi, a zvanična stopa nezaposlenosti je još uvijek 44%. To je još jedan pokazatelj ozbiljnih ekonomskih poteškoća kroz koje prolazi veliki dio stanovništva. Istodobno, neophodno je također istaknuti da je bilo i pozitivnih ekonomskih pokazatelja. Tako je, na primjer, izvoz porastao za 8%, kao i industrijska proizvodnja koja je porasla za 7%.

* * *

Sa stanovišta mog mandata, a to je da osiguram poštivanje Daytonskog mirovnog sporazuma, što uključuje i državni ustav, i dalje me zabrinjava spremnost entiteta, osobito Republike Srpske, da dovode u pitanje nadležnosti države koje su utvrđene Mirovnim sporazumom.

Oblast koja posebice zabrinjava je vladavina zakona, gdje su se nastavili retorički napadi na pravosudne institucije, utemeljene u svrhu vršenja ustavnih nadležnosti države.

Takvo političko miješanje u rad pravosuđa otišlo je korak dalje u listopadu, kada je Narodna skupština Republike Srpske donijela još jedan niz zaključaka protiv pravosuđa na državnoj

razini.

Još jedna zabrinutost vezana za vladavinu zakona leži u činjenici da domaće institucije uporno ne provode odluke Ustavnog suda BiH, koje su, prema Mirovnom sporazumu, "konačne i obvezujuće". Više od 80 odluka još uvijek nije provedeno.

* * *

Tijekom izvještajnog perioda, spor između stranaka u vlasti u Federaciji se nastavio, ali se njegov intenzitet smanjio i vlada je nastavila sa radom nakon moje intervencije kod premijera i njegovog zamjenika. Moj ured je također pomogao u iznalaženju rješenja za popunjavanje dugo upražnjenih mjesta u Ustavnom sudu Federacije BiH kako bi se osiguralo da ova važna institucija nastavi svoj rad.

Ipak, kriza u Federaciji BiH je nastavila otkrivati funkcionalne nedostatke i propuste u sustavu vlasti tog entiteta i stalnu potrebu za reformama u Federaciji BiH kako bi sustav bio funkcionalniji, učinkovitiji i jeftiniji. U tom kontekstu, pozdravljam inicijativu domaćih eksperata, uz potporu američke vlade, da se izvrši reforma ustava Federacije kako bi se poboljšala funkcionalnost entiteta. To je proces koji moj ured snažno podržava.

Funkcionalna neučinkovitost Federacije BiH je opet bila u izvjesnom kontrastu s institucijama u Republici Srpskoj koje su funkcionirale prilično glatko. Tijekom izvještajnog perioda, one su održavale redovite sastanke, dok je vlada nastavila svoje napore na rješavanju ekonomskih i društvenih izazova sa kojima se entitet suočava.

Međutim, sa točke gledišta budućih rizika za stabilnost zemlje, i dalje sam zabrinut zbog stalnih izjava nekih od najviših zvaničnika iz Republike Srpske kojima se zagovara raspad Bosne i Hercegovine kao države.

Predsjednik Republike Srpske je i dalje najčešći i najglasniji kritičar teritorijalnog integriteta i suvereniteta BiH, koji

se nedavno ponovno hvalio da će odvesti entitet do neovisnosti. Tijekom izvještajnog perioda, srpski član Predsjedništva Bosne i Hercegovine gospodin Radmanović je također iznio mogućnost održavanja referenduma za neovisnost ukoliko polovica članica UN-a prizna Kosovo, predstavljajući to kao zvaničnu politiku Republike Srpske, koju je prethodno usvojila RSNA.

U tom kontekstu, vjerujem da stalna prisutnost Europske unije i vojnih misija NATO-a u Bosni i Hercegovini još uvijek ima vitalnu ulogu u potvrdi građanima da je zemlja sigurna unatoč teškoj političkoj situaciji. Po mome mišljenju, sigurnosni učinak relativno malog kontingenta vojnih snaga sa izvršnim mandatom je definitivno vrijedna investicija. S obzirom na teške političke okolnosti i prilike za daljnje izazove u 2014. godini, smatram da njihovo dalje prisustvo predstavlja ključnu sigurnost za napredovanje. Stoga toplo pozdravljam usvajanje rezolucije UN-a kojom se produljuje mandat vojnih misija za još jednu godinu.

* * *

Dame i gospodo, dozvolite mi da svoje današnje obraćanje završim nešto pozitivnijim tonom.

Iako ne možemo ignorirati trenutačno nepostizanje napretka ili političku nestabilnost u Bosni i Hercegovini, moramo također imati na umu da ova zemlja, njezini lideri i njezini građani još uvijek imaju bezbroj prilika da zajednički djeluju, da uspiju i da prosperiraju.

Europska unija neprekidno pokazuje svoje opredjeljenje da Bosni i Hercegovini pomogne u ispunjavanju uvjeta za pridruživanje, angažirajući se na najvišoj razini i intenzivirajući svoje prisustvo na terenu s jednim od svojih najiskusnijih i najsposobnijih diplomata, veleposlanikom Peterom Sorensenom.

On odlično obavlja svoj posao i doveo je Europsku uniju u

središte pozornosti u Bosni i Hercegovini. On i ja, i naši uredi, tijesno surađujemo poštivajući naše različite, ali komplementarne mandate, kako bismo postigli sinergiju.

S obzirom da smo danas ovdje u UN-u, trebao bih također spomenuti aktivnosti koje UN organizacije vrlo uspješno obavljaju na terenu u Bosni i Hercegovini, pod vještím rukovodstvom rezidentnog koordinatora UN-a za BiH, Yuriya Afanasijeva.

Dame i gospodo, da bismo vidjeli potencijal onoga što bi Bosna i Hercegovina mogla postignuti, trebamo samo pratiti kako je proces euro-atlantskih integracija već promijenio susjedne zemlje i osigurao im iznimnu korist u mnogim oblastima.

U tom smislu, Bosna i Hercegovina ima prednost s obzirom da tijekom proteklih 20 godina u regionu nismo imali bolju situaciju. Bosna i Hercegovina ima prednost koju donosi održavanje dobrih odnosa sa Republikom Hrvatskom, sada članicom Europske unije, pod uspješnim vodstvom predsjednika Josipovića, premijera Milanovića i ministrice vanjskih poslova Pusić. Hrvatska također ima 1 000 kilometara zajedničke granice sa Bosnom i Hercegovinom, što znači da sada i EU ima 1 000 kilometara zajedničke granice sa BiH. Bosna i Hercegovina također ima prednosti koje proizlaze iz dobrih odnosa sa Republikom Srbijom, budućim kandidatom za EU, i konstruktivne politike predsjednika Nikolića, premijera Dačića, potpredsjednika vlade Vučića i ministra vanjskih poslova Mrkića. A Bosna i Hercegovina i dalje ima koristi od dobrih odnosa i sa svojim trećim susjedom Crnom Gorom.

Trebali bismo imati na umu da se istovjetne mogućnosti, kakve su imale i druge zemlje u regionu, nude liderima Bosne i Hercegovine.

Istodobno, proteklih nekoliko godina je pokazalo da međunarodna zajednica, u svom stavu, ne bi trebala ignorirati neke od specifičnosti povijesti Bosne i Hercegovine i njezinih

poslijeratnih rješenja, kao i rizike po njezinu buduću stabilnost.

Ponavljam još jednom da to ne bi trebao biti razlog da očajavamo, nego motiv da međunarodna zajednica kratko odstupi i razmotri da li je potrebno prilagoditi naš pristup, i utvrdi kako možemo na najbolji način pomoći Bosni i Hercegovini i njezinim građanima da se vrate na put prosperiteta i političke stabilnosti.

U ovom kontekstu, moramo zajednički pružiti potporu svim onim snagama u Bosni i Hercegovini koje su spremne da pomognu ovoj zemlji da postigne napredak i suprotstaviti se onima koji bi zemlju vodili unatrag ka daljnjim podjelama i dezintegraciji.

Uz neprekidnu pozorost i dobru volju ovoga tijela i međunarodne zajednice u cijelosti, siguran sam da možemo pomoći liderima Bosne i Hercegovine i predivnim ljudima u BiH da postignu njihove zajedničke ciljeve.

Hvala.